



MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI O'RGATISH: GLOBAL TAJRIBALARNI O'ZBEKISTON MAKTABLARIGA MOSLASHTIRISH

Muradova Dildora

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

ORCID: 0000-0002-6508-3324

dildoramuradova1985@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola global moliyaviy savodxonlik amaliyotlarini O'zbekiston maktab tizimiga integratsiya qilishni o'rganadi, yoshlarda iqtisodiy kompetentlikni oshirish zaruratini ta'kidlaydi. Maqolada OECD tamoyillari va PISA kabi tadqiqotlardan olingan fikrlarga asoslanib, AQSh, Chexiya va Latviya kabi mamlakatlarda o'quv dasturlarini integratsiya qilish va interaktiv usullar orqali o'quvchilar natijalarini yaxshilashdagi muvaffaqiyatli strategiyalar yoritiladi. Asosiy yondashuvlar moliyaviy ta'limni fanlararo mavzu sifatida kiritish va amaliy o'qitish uchun raqamli vositalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Tadqiqot ushbu strategiyalarni O'zbekistonning o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlariga moslashtirishdagi muammolarni aniqlab, o'quvchilarni ongli qaror qabul qilish va moliyaviy mustaqillikka tayyorlash uchun takliflar beradi.

Kalit so'zlar: moliyaviy savodxonlik, iqtisodiy ta'lim, o'quv dasturiga integratsiya, yoshlarda moliyaviy kompetentlik, interaktiv ta'lim, O'zbekiston ta'lim tizimi, global tajribalar.

ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ: АДАПТАЦИЯ МИРОВОГО ОПЫТА ДЛЯ ШКОЛ УЗБЕКИСТАНА

Мурадова Дилдора

Ташкентский государственный

экономический университет

Аннотация. В данной статье рассматривается интеграция мировых практик финансовой грамотности в школьную систему Узбекистана с акцентом на необходимость повышения экономической компетентности среди молодежи. Опираясь на рамки ОЭСР и исследования, такие как PISA, выделяются успешные стратегии стран, таких как США, Чехия и Латвия, где интеграция финансового образования в учебные программы и использование интерактивных методов привели к улучшению результатов учащихся. Основные подходы включают внедрение финансового образования как междисциплинарного предмета и использование цифровых инструментов для практического обучения. Исследование выявляет трудности адаптации этих стратегий к уникальному социально-экономическому контексту Узбекистана и предлагает адаптированную модель для развития финансовой грамотности, которая позволит учащимся принимать взвешенные решения и участвовать в экономической жизни.

Ключевые слова: финансовая грамотность, экономическое образование, интеграция в учебную программу, финансовая компетентность молодежи, интерактивное обучение, система образования Узбекистана, мировые практики.

TEACHING MONEY MATTERS: ADAPTING GLOBAL FINANCIAL LITERACY PRACTICES FOR UZBEKISTAN'S SCHOOLS

Muradova Dildora

Tashkent State University of Economics

Abstract. *This article explores the integration of global financial literacy practices into Uzbekistan's school system, emphasizing the need to enhance economic competence among youth. Drawing insights from OECD frameworks and studies like PISA, it highlights successful strategies from countries such as Belgium and Latvia, where curriculum integration and interactive methods improved student outcomes. Key approaches include incorporating financial education as a cross-curricular subject and employing digital tools for practical learning. The study identifies challenges in adapting these strategies to Uzbekistan's unique socio-economic context and proposes a tailored framework to foster financial literacy, empowering students for informed decision-making and economic participation.*

Keywords: *financial literacy, economic education, curriculum integration, youth financial competence, interactive learning, Uzbekistan education system, global practices.*

Kirish.

Bugungi globallashtirilgan iqtisodiyotda moliyaviy savodxonlik shaxsiy va jamoaviy iqtisodiy farovonlikni ta'minlash uchun muhim hayotiy ko'nikmaga aylandi (OECD, 2013). Biroq, uning ahamiyati keng e'tirof etilganiga qaramay, ba'zi mamlakatlar ta'lim tizimlari, jumladan, O'zbekistonning ta'lim tizimi ham, hali to'liq va kompleks moliyaviy ta'limni o'z o'quv dasturlariga integratsiya qilmagan. Bu bo'shliqni bartaraf etish, ayniqsa, muhim, chunki u moliyaviy tizimlar tobora murakkablashib borayotgan va zamonaviy jamiyatlarda shaxsiy moliyaviy mas'uliyatga ehtiyoj ortib borayotgan bir paytda yuzaga kelmoqda (Patala & Bruce, 2022).

Ushbu tadqiqotning maqsadi global moliyaviy savodxonlik bo'yicha eng yaxshi tajribalarni O'zbekiston maktablari kontekstiga moslashtirish yo'llarini o'rganishdan iborat. Tadqiqot OECD PISA baholari va "Jamiyatning iqtisodiy rivojlanishi uchun moliyaviy savodxonlik" kabi tashabbuslar doirasida xalqaro tajribalarni tahlil qilib, O'zbekiston ta'lim tizimiga moliyaviy savodxonlikni integratsiya qilish uchun amaliy mexanizmlar taklif qilishni maqsad qilgan (Moreno-Herrero va boshq., 2018; Salas-Velasco va boshq., 2020).

Tadqiqot muammosi O'zbekiston maktab o'quv dasturlarida moliyaviy ta'limning cheklanganligi bilan bog'liq bo'lib, bu o'quvchilarni kelajakda moliyaviy masalalarni tushunishiga, moliyaviy resurslarni samarali boshqarishga tayyorlashda qiyinchiliklar tug'diradi. Ushbu tadqiqotning ahamiyati shundaki, u moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish orqali o'quvchilarning jamiyat iqtisodiy hayotidagi ishtirokni oshirish va shaxsiy imkoniyatlarni kengaytirish zaruratini hal qilishga qaratilgan, ayniqsa, O'zbekiston kabi o'tish davridagi iqtisodiyotlar uchun (Wuttke & Seifried, 2016). Tadqiqotning maqsadlariga xalqaro strategiyalarni o'rganish, O'zbekiston uchun moslashtirilgan yechimlarni aniqlash va kompleks amalga oshirish mexanizmini taklif qilish kiradi.

Maqolada AQSh, Chexiya va Latviya davlatlari tajribasini tadqiq qilingan, keyin esa ushbu tajribalarni O'zbekistonda qo'llashdagi muammolar va imkoniyatlar muhokama qilingan. Nihoyat, tadqiqot O'zbekiston maktablarida moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish uchun tavsiyalar berilgan.

Adabiyotlar sharhi.

Moliyaviy savodxonlik bugungi murakkab moliyaviy muhitda insonlarning oqilona qarorlar qabul qilishi va iqtisodiy farovonlikni ta'minlashi uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikmaga aylandi (OECD, 2013). Ushbu sharh global moliyaviy savodxonlik ta'limi

amaliyotlari bo'yicha mavjud tadqiqotlardan olingan bilimlarni O'zbekiston uchun muhim jihatlarni tahlil qilib, ularning metodologiyalari, imkoniyatlari va qiyinchiliklariga qaratilgan.

OECD (2013) moliyaviy savodxonlikni ta'lim tizimlariga integratsiya qilishni, talabalarni hayotiy ko'nikmalar bilan ta'minlash uchun muhim deb hisoblaydi. Tadqiqotlar moliyaviy ta'limning kontekstga moslashtirilgan bo'lishini ta'kidlab, turli yondashuvlarni ochib beradi. Masalan, Belgiya va AQShda moliyaviy savodxonlik mos ravishda biznes va fanlararo mavzular orqali integratsiya qilingan bo'lib, bu talabalar natijalarini yaxshilashga olib kelgan (Salas-Velasco va boshq., 2020). Xuddi shunday, Latviya matematikaga moliyaviy tushunchalarni kiritib, moliyaviy ta'limning turli fanlarga moslashuvchanligini ko'rsatadi.

Tajriba asosidagi o'qitish va raqamli vositalar moliyaviy ta'limda inqilobiy yondashuv sifatida maydonga chiqmoqda. Amagir va boshq. (2018) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar tajriba asosidagi ta'limning talabalar moliyaviy bilimlari va munosabatlarini yaxshilashdagi o'rnini ta'kidlaydi. Bunga qo'shimcha ravishda, Patala va Bruce (2022) raqamlashtirilgan o'quv dasturlari talabalarni virtual muhitda moliyaviy operatsiyalarni mashq qilishga imkon berishini, bu esa ularning qiziqishi va amaliy bilimni oshirishini ko'rsatadi.

Oilaviy ishtirok ham moliyaviy savodxonlikni rivojlantirishga hissa qo'shadi. Moreno-Herrero va boshq. (2018) moliyaviy masalalarni oilada muhokama qilish talabalar moliyaviy tushunchasini sezilarli darajada yaxshilashini va moliyaviy sotsializatsiyani erta bosqichda shakllantirishini ko'rsatadi. Slovakiya va Rossiyadagi ta'lim modellarida moliyaviy savodxonlik dasturlarini amalga oshirish bo'yicha darslar mavjud. Slovakiyada Lukáč va boshq. (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar mintaqaviy moliyaviy savodxonlik farqlarini aniqlab, maxsus moslashtirilgan ta'lim siyosatini ishlab chiqish zaruratini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, Tyurikov va boshq. (2020) Rossiyada innovatsion moliyaviy vositalarning talabalar bilimiga ta'sirini o'rganib, mintaqaviy moliyaviy ta'lim strategiyalarini targ'ib qilmoqda.

Bundan tashqari, Amagir va boshq. (2018) erta aralashuvlarning ahamiyatini ta'kidlab, maktablardagi dasturlar moliyaviy xatti-harakatlarni uzoq muddatli shakllantirishda potensial imkoniyatlarga ega ekanini ko'rsatadi. Yevropa Ittifoqining *Jamiyatning iqtisodiy rivojlanishi uchun moliyaviy savodxonlik* tashabbusi esa o'rta maktab o'quv dasturlariga raqamli platformalar orqali moliyaviy savodxonlikni integratsiya qilishda namunali bo'lib xizmat qilmoqda (Patala & Bruce, 2022).

Taraqqiyotga qaramay, hali ham qiyinchiliklar mavjud. Moliyaviy savodxonlik dasturlarining nomuvofiq amalga oshirilishi va sifatning o'zgaruvchanligi ularning samaradorligini pasaytiradi. Masalan, Rossiya va Slovakiyadagi tadqiqotlar moliyaviy ta'lim tashabbuslarini rivojlanayotgan moliyaviy muhitga moslashtirishda bo'shliqlar mavjudligini aniqlagan (Lukáč va boshq., 2020; Tyurikov va boshq., 2020).

Bu global amaliyotlarni O'zbekistonga moslashtirishda madaniy va iqtisodiy kontekstlarni hisobga olish zarur. Asosiy strategiyalarga moliyaviy savodxonlikni asosiy o'quv dasturlariga kiritish, tajriba asosidagi o'qitish uchun raqamli vositalardan foydalanish va ota-onalar ishtirokini kuchaytirish kiradi. Yevropa Ittifoqi va OECD modellari asosida O'zbekiston moliyaviy ta'limni kuchaytirish, talabalarni ongli iqtisodiy qarorlar qabul qilish va iqtisodiy ishtirokni oshirish uchun mustahkam tizim yaratishi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi.

Ushbu tadqiqot xalqaro moliyaviy savodxonlik ta'limi amaliyotlarini O'zbekiston kontekstiga moslashtirishni o'rganish uchun taqqoslama holat tadqiqoti metodologiyasidan foydalanadi. Tadqiqot uchun Chexiya, AQSh va Latviya davlatlari tanlangan bo'lib, ularning maktab o'quv dasturlariga moliyaviy savodxonlikni integratsiya qilishdagi o'ziga xos yondashuvlari va O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy muhitiga mosligi tahlil qilingan. Har bir holat tadqiqoti moliyaviy savodxonlik dasturlarining amalga oshirilishi, natijalari va qiyinchiliklarini yoritib, O'zbekistonga moslashtirilgan tavsiyalar uchun asos yaratadi.

1. Chexiya Respublikasi tajribasi. Chexiya Respublikasi hududiy tafovutlarni bartaraf etish va moliyaviy savodxonlikni oshirishda hukumat tomonidan olib borilayotgan siyosatning rolini o'rganish uchun muhim model hisoblanadi. Ushbu mamlakat moliyaviy savodxonlikni Ta'lim vazirligining milliy strategiyasi orqali rasmiy maktab o'quv dasturiga kiritgan. Dastur byudjetni rejalashtirish, tejash va qarzlarni boshqarish kabi amaliy moliyaviy ko'nikmalarni boshlang'ich ta'limdan boshlab o'rgatishga qaratilgan (Lukáč va boshq., 2020).

Chexiya Respublikasi tajribasini o'rganishdan olingan natijalar:

✚ Moliyaviy savodxonlikning fanlararo mavzu sifatida integratsiyasi moliyaviy xabardorlikni yaxshilagan, biroq shahar va qishloq maktablari o'rtasida tafovutlar saqlanib qolgan.

✚ O'qituvchilarni o'qitish va resurslar bilan ta'minlash bo'yicha qo'shimcha choratadbirlar zarur.

2. Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasi. AQSh moliyaviy ta'lim bo'yicha xilma-xil modelni taklif etadi, bu yerda moliyaviy savodxonlik iqtisodiyot, matematika va hayotiy ko'nikmalar kabi turli fanlarga integratsiya qilingan bo'lib, bu davlat qonunchiligiga bog'liq ravishda amalga oshiriladi (Salas-Velasco va boshq., 2020). *Jump\$start* va *National Endowment for Financial Education (NEFE)* kabi dasturlar o'quv dasturlarining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan.

AQSh tajribasini o'rganishdan olindan natijalar:

✚ Moliyaviy savodxonlik tashabbuslari shtatlar bo'yicha katta farq qiladi, biroq Virjiniya va Yuta kabi shtatlar moliyaviy ta'limni majburiy qilish orqali yuqori natijalarga erishgan.

✚ Simulyatsiyalar va gamifikatsiyalangan vositalarni o'z ichiga olgan tajriba asosidagi ta'lim usullari talabalarni qiziqtirishda va tushunishni yaxshilashda juda samarali ekanini isbotlagan.

3. Latviya tajribasi. Latviyaning moliyaviy savodxonlikni matematika darslariga integratsiya qilishi fanlararo yondashuvning o'rnak modelini ko'rsatadi. Bu tashabbus interaktiv o'qitish usullari va raqamli vositalardan foydalanib, mamlakatning ta'limni isloh qilish maqsadlariga mos keladi (Salas-Velasco va boshq., 2020).

Latviya tajribasini o'rganishdan olingan natijalar

✚ Latviyaning modeli erta aralashuv va darslarda hayotiy misollardan foydalanish tufayli talabalar natijalarini sezilarli yaxshilagan.

✚ Dasturning muvaffaqiyati uchun o'qituvchilarni tayyorlash darajasi va resurslarning mavjudligi hal qiluvchi omil bo'lgan.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Ushbu tadqiqot moliyaviy savodxonlikni O'zbekistonning ta'lim tizimiga integratsiya qilishning ahamiyatini xalqaro eng yaxshi tajribalarni tahlil qilish orqali yoritadi. Chexiya, AQSh va Latviya misollariga asoslangan taqqoslama tadqiqotlar moliyaviy savodxonlik ta'limini rivojlantirish bo'yicha samarali strategiyalar, qiyinchiliklar va imkoniyatlarni aniqlashga yordam berdi. Ushbu bo'limda tahlildan kelib chiqadigan asosiy mavzular muhokama qilinib, ularning O'zbekistonga dolzarbligi ko'rib chiqiladi.

O'quv dasturiga integratsiya va pedagogik yondashuvlar. Holat tadqiqotlari moliyaviy savodxonlik eng samarali natija berishini ko'rsatadi, agar u matematika, iqtisodiyot kabi asosiy fanlarga yoki alohida fanlararo mavzu sifatida integratsiya qilinsa. Masalan, Latviya moliyaviy tushunchalarni matematika darslariga kiritib, o'quv yukini oshirmasdan muhim ko'nikmalarni rivojlantirishning uzviy usulini qo'llagan (Salas-Velasco va boshq., 2020). Xuddi shunday, Chexiyaning moliyaviy ta'limni milliy o'quv dasturiga kiritish bo'yicha strategiyasi siyosatni markazlashtirishning ahamiyatini ko'rsatadi (Lukáč va boshq., 2020).

O'zbekiston uchun shunday fanlararo milliy moliyaviy savodxonlik dasturini qabul qilish moliyaviy savodxonlikni matematika va ijtimoiy fanlar kabi mavjud fanlar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu esa qo'shimcha resurslarga ehtiyojni kamaytirib, kengroq

o'quvchilar auditoriyasini qamrab olishni ta'minlaydi. Ammo samarali o'qitishni ta'minlash uchun o'qituvchilarni tayyorlash va o'quv dasturini rivojlantirish muhim bo'ladi.

Tajriba asosidagi ta'limning o'rnini. Simulyatsiya va geymifikatsiyalangan platformalar kabi tajriba, simulyatsiya va o'yinlar asosidagi o'qitish usullari ko'rib chiqilgan barcha holat tadqiqotlarida doimiy mavzu sifatida ajralib turadi. AQShdagi dasturlar moliyaviy tushunchalarni talabalar orasida chuqurroq tushunishni va qiziqishni oshirishda amaliy vositalarning samaradorligini ko'rsatdi (Salas-Velasco va boshq., 2020). Ushbu yondashuv zamonaviy ta'lim tendensiyalari bilan uyg'unlashadi va O'zbekistonning raqamlashtirish sa'y-harakatlariga moslashtirilishi mumkin.

O'zbekistonda mahalliyashtirilgan simulyatsiyalar va raqamli platformalarni joriy etish o'quvchilarda amaliy moliyaviy ko'nikmalarni rivojlantirishi mumkin. Masalan, virtual bank tizimlari yoki byudjet tuzish o'yinlari tejash, investitsiya qilish va qarz boshqaruvi kabi tushunchalarni interaktiv tarzda o'rgatishi mumkin. Ushbu tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash uchun mahalliy moliyaviy institutlar bilan hamkorlik qilish zarur.

Hududiy tafovutlarni yengish. Chexiya va Latviya moliyaviy savodxonlikdagi hududiy tafovutlarni hal qilishda qiyinchiliklarga duch kelgan. Qishloq maktablari odatda moliyaviy ta'limni samarali tashkil etish uchun zarur resurslar va malakali kadrlar bilan ta'minlanmagan, bu esa natijalardagi nomutanosiblikka olib keladi (Lukáč va boshq., 2020; Tyurikov va boshq., 2020). O'zbekiston ham o'zining xilma-xil ijtimoiy-iqtisodiy manzarasi bilan shunga o'xshash muammolarni boshdan kechirishi mumkin.

Ehtimoliy yechimlardan biri resurslarni yetarli darajada taqsimlashga ustuvor ahamiyat berish, jumladan, qishloq hududlarida o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari va raqamli infratuzilmani rivojlantirishdan iboratdir. Mobil moliyaviy savodxonlik bo'linmalari yoki targ'ibot dasturlari qishloq hududlaridagi bo'shliqlarni bartaraf etishi mumkin.

Siyosiy qo'llab-quvvatlashning ahamiyati. Keys tadqiqotlari aniq milliy strategiyalar va manfaatdor tomonlar ishtirokining ahamiyatini ta'kidlaydi. AQShda shtatlar miqyosidagi qonun-qoidalar va *Jump\$tart* kabi tashkilotlar bilan hamkorlik moliyaviy savodxonlikni targ'ib qilishda muhim rol o'ynadi (Salas-Velasco va boshq., 2020). Xuddi shunday, Latviyaning markazlashtirilgan siyosati dasturlarni izchil amalga oshirishni ta'minladi.

O'zbekiston uchun moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish bo'yicha milliy dastur yaratish va bunga o'qituvchilar, moliyaviy institutlar va siyosatchilarni jalb qilish muhimdir. Ushbu hamkorlik yondashuvi dasturlar mahalliy va global moliyaviy muammolarni qamrab olishini ta'minlashi mumkin.

Cheklovlar va kelajakdagi tadqiqotlar

Keys tadqiqotlari foydali saboqlarni taqdim etsa-da, ushbu mamlakatlar va O'zbekiston o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy farqlar ehtiyotkorlik bilan moslashtirishni talab qiladi. Bundan tashqari, ushbu tadqiqot asosan maktab asosidagi dasturlarga qaratilgan bo'lib, norasmiy ta'lim va oilaviy ishtirokning moliyaviy savodxonlikni rivojlantirishdagi rolini o'rganish kelajakdagi tadqiqotlar uchun imkoniyat yaratadi.

Xalqaro eng yaxshi tajribalardan o'rganib, O'zbekiston o'quvchilarni hayotiy muhim ko'nikmalar bilan ta'minlaydigan kuchli moliyaviy savodxonlik ta'lim dasturini loyihalashtirish imkoniyatiga ega. Moliyaviy savodxonlikni o'quv dasturiga integratsiya qilish, o'yinlar asosidagi ta'lim vositalari va maqsadli islohotlar orqali o'quvchilarni ongli moliyaviy qarorlar qabul qilishga tayyorlash shaxsiy va milliy iqtisodiy o'sishga hissa qo'shishi mumkin.

Xulosa va takliflar.

Moliyaviy savodxonlik shaxslarning ongli moliyaviy qarorlar qabul qilishini ta'minlaydigan va iqtisodiy barqarorlik hamda o'sishga hissa qo'shadigan muhim hayotiy ko'nikmadir. Ushbu tadqiqot Chexiya, AQSh va Latviya misollari asosida moliyaviy ta'limni maktab o'quv dasturlariga integratsiya qilishning ahamiyatini ko'rsatadi. Asosiy xulosalar moliyaviy savodxonlikni asosiy fanlarga kiritish, o'yin, tajriba va interaktiv ta'lim usullaridan

foydalanish va hududiy tafovutlarni maqsadli islohotlar va resurslar orqali hal qilishning samaradorligini namoyish etadi.

Qiyosiy tahlil muvaffaqiyatli moliyaviy savodxonlik dasturlarining quyidagi omillar bilan qo'llab-quvvatlanishini ko'rsatadi:

1. Hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlash. Bunda moliyaviy savodxonlikni oshirishga qaratilgan milliy strategiyalar va islohotlarni izchil amalga oshirish va davlat, mahalliy hamda korporativ moliyaviy resurslarni jalb qilish va taqsimlash nazarda tutiladi.

2. Tajriba, o'yin va simulyatsiyalar asosidagi o'qitish. Simulyatsiyalar va o'yinlarga asoslangan platformalar kabi amaliy vositalar o'quvchilarni moliya sohasiga qiziqtirishga hamda moliyaviy bilim va ko'nikmalarni oshirishga xizmat qiladi.

3. Teng imkoniyatlar. Shahar va qishloq maktablari o'rtasidagi farqlarni bartaraf etish inkluziv moliyaviy savodxonlikni rivojlantiradi.

O'zbekiston uchun ushbu tajribalarni o'zining o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy kontekstiga moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Mamlakat moliyaviy savodxonlikning global eng yaxshi amaliyotlariga mos, lekin mahalliy ehtiyojlarni qondiruvchi asos yaratish uchun katta imkoniyatga ega.

O'zbekistonda samarali moliyaviy savodxonlik ta'lim dasturini ishlab chiqish uchun quyidagi takliflar tavsiya etiladi:

1. O'quv dasturiga integratsiya. Moliyaviy savodxonlikni keng qamrovli amalga oshirish uchun uni matematika, ijtimoiy fanlar va iqtisodiy bilim asoslari kabi asosiy fanlarga integratsiya qilish lozim. Yoshga moslashtirilgan mazmun ishlab chiqilishi kerak bo'lib, unda byudjet tuzish, tejash, investitsiya qilish va riskni boshqarish kabi asosiy mavzularga e'tibor qaratiladi.

2. Tajriba asosidagi ta'limni joriy etish. Raqamli vositalar va geymifikatsiyalangan, ya'ni o'yinlarga asoslangan o'quv platformalari joriy etilishi zarur bo'lib, talabalarni moliyaviy qarorlarni simulyatsiya qilingan muhitda qabul qilishga imkon yaratadi. Mahalliy moliyaviy institutlar bilan hamkorlik qilish orqali virtual bank tizimlari yoki byudjet bo'yicha tanlovlar kabi amaliy o'qitish tajribalarini taqdim etish mumkin.

3. Milliy moliyaviy savodxonlik dasturini yaratish. Moliyaviy savodxonlik bo'yicha maktabgacha, maktab va undan keyingi dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishga asos bo'luvchi milliy moliyaviy savodxonlik dasturi joriy etilishi lozim. Ushbu dastur o'qituvchilar, moliyaviy mutaxassislar va siyosatchilarning fikrlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilishi, aniq maqsadlar va dasturlar ta'sirini baholash uchun davriy monitoringni o'z ichiga olishi kerak.

4. Hududiy tafovutlarni bartaraf etish. Qishloq va yetarli resurslarga ega bo'lmagan maktablar uchun qo'shimcha resurslarni taqsimlash zarur. Bunga o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari va raqamli infratuzilmani rivojlantirish ham kiradi. Shuningdek, qishloq hududlariga moliyaviy savodxonlikni yetkazish uchun mobil ta'lim bo'linmalari tashkil etilishi mumkin.

5. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish. Maktablar, moliyaviy institutlar va nodavlat tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlik yuqori sifatli ta'lim materiallarini ishlab chiqish va yetkazib berishga yordam beradi. Shuningdek, ota-onalar va jamoalar o'quv-seminarlar va targ'ibot kampaniyalari orqali moliyaviy savodxonlikni qo'llab-quvvatlashi kerak.

6. Xalqaro hamkorliklardan foydalanish. OECD va Jahon banki kabi tashkilotlar bilan hamkorlik qilish dasturlarni ishlab chiqish uchun ekspertiza, moliyalashtirish va resurslarni ta'minlash imkonini beradi. Shuningdek, o'xshash ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga ega bo'lgan davlatlarning muvaffaqiyatli modellarini o'rganish O'zbekistonning moliyaviy savodxonlik bo'yicha yondashuvini boyitadi.

Ushbu takliflarni amalga oshirish orqali O'zbekiston zamonaviy moliyaviy muhitning murakkabliklarini tushunadigan va ular bilan samarali ishlay oladigan moliyaviy savodxon avlodni shakllantirishi mumkin. Bu nafaqat shaxslarning, balki mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va barqaror rivojlanishiga ham hissa qo'shadi.

Adabiyotlar/Литература/Reference:

Amagir, A., Groot, W., Maassen van den Brink, H., & Wilschut, A. (2018). A review of financial-literacy education programs for children and adolescents. *Citizenship, Social and Economics Education*, 17(1), 56–80.

Lukáč, J., Danková, L., Stašková, S., Meheš, M., & Kudlová, Z. (2020). Exploring the quality of pupils' financial literacy. *Acta Educationis Generalis*, 10(3), 175–190.

Moreno-Herrero, D., Salas-Velasco, M., & Sánchez-Campillo, J. (2018). Factors that influence the level of financial literacy among young people. *Children and Youth Services Review*, 95, 334–351.

OECD. (2013). *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy*. Paris: OECD Publishing.

Patala, T., & Bruce, A. (2022). Developing financial literacy in pupils. *Financial Literacy for the Economic Development of Society, Erasmus+ Programme*.

Salas-Velasco, M., Moreno-Herrero, D., & Sánchez-Campillo, J. (2020). Teaching financial education in schools and students' financial literacy: A cross-country analysis with PISA data. *International Journal of Finance and Economics*, 26, 4077–4103.

Tyurikov, A. G., Korablin, Y. A., Razov, P. V., Kibakin, M. V., & Bogatyrev, S. Y. (2020). Sociological research on Russian pupils' financial literacy as an element of project management. *SHS Web of Conferences*, 79, 03005. DOI: 10.1051/shsconf/20207903005.

Wuttke, E., & Seifried, J. (2016). *Economic competence and financial literacy of young adults: Status and challenges*. Opladen: Barbara Budrich Publishers.